

Διακειμενικότητα στο βιβλίο του Chen Jiang Hong «Το μαγικό άλογο του Χαν Γκαν»

Δήμητρα Πολύζου

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Π.Μ.Σ. του Παιδαγωγικού Τμήματος Α.Π.Θ. στην
Κατεύθυνση «Διδακτική της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας»

Περίληψη

Το παρόν άρθρο ερευνά τη διαλογική σχέση που αναπτύσσει ο συγγραφέας και εικονογράφος, Chen Jiang Hong, του βιβλίου «Το μαγικό άλογο του Χαν Γκαν» με το έργο του ζωγράφου Han Gan (8^{ος} αιώνας μ.Χ.) και με το μύθο που περιέβαλε το έργο του. Περιγράφονται η αναδημιουργία και η μεταμόρφωση του μύθου και παράλληλα του ζωγραφικού έργου. Ως διανοούμενος ο Chen Jiang Hong αντιμετωπίζει ζητήματα όπως η εθνική ταυτότητα και μνήμη, η αφοσίωση, η νομιμοφροσύνη, ενώ ως καλλιτέχνης έρχεται αντιμέτωπος με τις τάσεις για συντήρηση της παράδοσης καθώς και με την αναγκαιότητα της αλλαγής. Το ζωγραφικό έργο και ο μύθος του Han Gan μεταφρεύονται από την κουλτούρα της Κίνας στην Κουλτούρα της οικουμένης. Ο νέος μύθος απηχεί ποιητικά έργα με αντιπολεμικό χαρακτήρα της δυναστείας Tang. Η εικονογράφηση ξανα φωτίζει έργα από τη ζωγραφική κληρονομιά της Κίνας. Οι δύο πρακτικές λόγου αναγεννώνται και ξεκινούν ένα νέο κύκλο στοχασμού.

Εισαγωγή

Ο συγγραφέας και εικονογράφος Chen Jiang Hong δημιούργησε το 2004 το βιβλίο «Το μαγικό άλογο του Χαν Γκαν». Η ιστορία αυτή είναι απόγονος ενός θρύλου της Κίνας και χαρακτηρίζεται από συγκερασμό ιστορικών και μυθικών στοιχείων. Η Norton (2007) αναφέρει ότι «Πολλοί συγγραφείς σύγχρονης φανταστικής λογοτεχνίας αντλούν θέματα, μοτίβα, σκηνικά και χαρακτηρισμούς, που είναι διαδεδομένοι στην παραδοσιακή λογοτεχνία». Το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί γέφυρα ανάμεσα στην παραδοσιακή και σύγχρονη φαντασιακή λογοτεχνία. Ο ζωγράφος Han Gan έζησε από το 706 ως το 783 μ.Χ., κατά τη δυναστεία Tang. Προσελήφθη από τον αυτοκράτορα Xuanzong για να απεικονίζει διακεκριμένα άλογα και με αυτόν τον τρόπο να διακηρύσσεται η δύναμη του ηγέτη και να αποδίδονται τιμές στους αμύντορες της αυτοκρατορίας.

Η Nikolajeva (1996) υποστηρίζει ότι η ιστορία της παιδικής λογοτεχνίας σε όλες τις χώρες και γλώσσες έχει περάσει από τα τέσσερα ακόλουθα στάδια ανάπτυξης:

α) προσαρμογές της υπάρχουσας λογοτεχνίας για ενηλίκους και της παράδοσης (μύθοι, θρύλοι, παραμύθια) σε ό,τι πιστευόταν ότι ήταν οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών

β) διδακτικές ιστορίες γραμμένες απευθείας για παιδικό κοινό

γ) συγκρότηση λογοτεχνικού κανόνα για παιδιά με ανάπτυξη όλων των κειμενικών ειδών

δ) πολυφωνική παιδική λογοτεχνία στην οποία οι χαρακτήρες μιλούν όχι μόνο για τους ίδιους και το κοντινό τους περιβάλλον, αλλά για όλο τον κόσμο. Η πολυφωνικότητα συνεπάγεται, επιπλέον, τη συγχώνευση των λογοτεχνικών και των εικονιστικών ειδών. Συμβάσεις της επικής λογοτεχνίας, όπως η χρονολογική σειρά των γεγονότων, η λογική ανάπτυξη της πλοκής προς μία λύση, η αληθοφανής αποτύπωση συμβάντων και χαρακτήρων έχουν παραμεριστεί από μία ποικιλία πειραματικών αφηγηματικών μορφών, όπως το ανοικτό τέλος και η αφήγηση που ξαναγράφεται. Το βιβλίο *«Το μαγικό άλογο του Χαν Γκαν»* αποτελεί συγχώνευση της επικής λογοτεχνίας και της πολυφωνικότητας.

Η ιστορία έχει ως εξής :

Ο μικρός Χαν Γκαν αγαπούσε τη ζωγραφική, αλλά για βιοποριστικούς λόγους παρέδιδε τα φαγητά μιας ταβέρνας σε σπίτια. Κάποτε, πήγε μια παραγγελία στο σπίτι ενός διάσημου ζωγράφου, του Βανγκ Βέι. Φεύγοντας, το αγόρι παρατήρησε δύο όμορφα άλογα στην αυλή του σπιτιού και, καθώς τα ζωγράφιζε πάνω στην άμμο, τράβηξε την προσοχή του καλλιτέχνη. Ο Βανγκ Βέι ανέλαβε την εκπαίδευση του ταλαντούχου αγοριού, το οποίο ήταν, πια, ελεύθερο να ζωγραφίζει διαρκώς. Μετά από κάποια χρόνια, άνοιξαν για το νεαρό Χαν Γκαν οι πύλες της Αυτοκρατορικής Ακαδημίας Ζωγραφικής. Εκεί, συνέχισε να ζωγραφίζει με εμμονή το αγαπημένο του θέμα, τα δεμένα άλογα. Μια νύχτα, ένας σπουδαίος πολεμιστής τον επισκέφτηκε και του ζήτησε να του δώσει ένα μαγικό, ορμητικό άλογο για την άμυνα της χώρας. Ο Χαν Γκαν προσπάθησε, αλλά επειδή δεν έμεινε ευχαριστημένος από το αποτέλεσμα πέταξε το ζωγραφισμένο άλογο στην φωτιά. Τότε, αυτό ζωντάνεψε και μαζί με τον πολεμιστή χάθηκαν στο σκοτάδι. Οι δυο τους έγιναν ανίκητοι στις πολεμικές συγκρούσεις, ώσπου το θανατικό που σκορπούσαν γύρω τους έκανε το άλογο να αλλάξει και να αποφασίσει να εγκαταλείψει τον πολεμιστή και το πεδίο της μάχης. Μετά από μακρά αναζήτηση του αλόγου του, τα βήματα του μαχητή τον οδήγησαν στο σπίτι του Χαν Γκαν. Εκείνος, τότε, του έδειξε το ματωμένο άλογό του να έχει επιλέξει να πάρει τη θέση του ανάμεσα σε μία ομάδα αλόγων ζωγραφισμένα σε ένα πίνακα.

Το συγκεκριμένο βιβλίο ανήκει στην παιδική λογοτεχνία, καθώς πληροί τις περισσότερες προϋποθέσεις, όπως τις περιέγραψε ο McDowell (1973): έχει κείμενο μικρής έκτασης, ο πρωταγωνιστής στο πρώτο μισό του βιβλίου είναι ένα μικρό αγόρι, ενώ στο δεύτερο μισό η εστίαση μετακινείται στο μαγικό άλογο. Το γλωσσικό επίπεδο του κειμένου είναι ανάλογο με τις αντιληπτικές ικανότητες ενός παιδιού. Τα μαγικά και φανταστικά στοιχεία χαρακτηρίζουν την εξέλιξη της ιστορίας. Η απλότητα, η περιπετειώδης δράση, το απροσδόκητο μα τόσο αισιόδοξο τέλος κοσμούν τον αναγεννημένο μύθο. Η πλοκή, ενδιαφέρουσα και ευδιάκριτη,

παρουσιάζει κενά στην αφήγηση (τα οποία κινητοποιούν τον αναγνώστη) και χαρακτηρίζεται από ξεκάθαρες ηθικές σχηματοποιήσεις. Παρατηρούνται, επίσης, στοιχεία ανιμισμού. Η ιστορία βασίζεται στην αφήγηση με περιορισμένη χρήση διαλόγου. Υπάρχουν ακόμη στοιχεία που οδηγούν σε ενδοσκόπηση και κατανόηση της ανθρώπινης ψυχής, όπως η συνειδητοποίηση του αλόγου, οι ενέργειες του πολεμιστή. Στοιχεία τέτοιου είδους σπάνια συναντώνται σε έργα παιδικής λογοτεχνίας. Αν και ο υπονοούμενος αναγνώστης είναι το εν εξελίξει παιδί, μάλλον ο Chen Jiang Hong απευθύνεται ταυτόχρονα και κάπου ψηλότερα από το παιδί (Shavit, 1986).

Το βιβλίο χαρακτηρίζεται από εικονογράφηση πλούσια και πυκνή σε συμβολισμούς. Ο ζωγράφος τολμά να απεικονίσει το αίμα, τον πόνο και να χρησιμοποιήσει πρωτότυπες οπτικές γωνίες στην αναπαράσταση των μαχών. Το οπτικό κείμενο επικρατεί έναντι του λεκτικού στο συγκεκριμένο βιβλίο. Το σύγχρονο λογοτεχνικό παραμύθι αναπτύσσει θέματα που σχετίζονται με αξίες και συναισθήματα. Στο συγκεκριμένο έργο, η βαρβαρότητα του πολέμου και το παράλογο της κυριαρχικής επιβολής, ανάγκασαν το άλογο να ρίξει μια ματιά στον πραγματικό και στον ανακλώμενο κόσμο μέσα του και να συνειδητοποιήσει την τραγικότητα της κατάστασης. Το ίδιο, ψυχικά τραυματισμένο, αποφασίζει να γυρέψει καταφύγιο και γιατρεία σε έναν άλλο κόσμο, αυτόν της Τέχνης. Το θέμα του βιβλίου είναι ο ρόλος της Τέχνης στην κοινωνία. Το άλογο-σύμβολο μεταβαίνει μέσα από την κατάσταση άγνοιας στην ελευθερία να αυτοπροσδιοριστεί. Επιλέγει το χώρο της Τέχνης, της πνευματικότητας και οδηγείται στη γνώση, στην ευτυχία. Οι μορφές που επιλέγει ο συγγραφέας, για να φτιάξει το σύμπαν της ιστορίας του, είναι αρχετυπικές για την ιστορική πορεία της χώρας του Κομφούκιου. Παρουσιάζονται, όμως, με τις αντιφάσεις του βίου τους, τα ηθικά διλήμματα, τα συναισθήματα, τις επιλογές τους, πείθοντας έτσι τον αναγνώστη για την πολυπλοκότητά τους.

Διάλογος μεταξύ των Han Gan και Chen Jiang Hong

Η κουλτούρα είναι η αφήγηση του πολιτισμού και των αξιών μιας συλλογικότητας, καθώς και της ατομικότητας του δημιουργού. Επιπρόσθετα, συντελεί στον οραματισμό λύσεων σε κοινωνικά προβλήματα και εμπνέει αλλαγές σε στάσεις και πρακτικές. Ο Bakhtine (1980: σελ. 51) γράφει: «Το έργο τέχνης είναι ζωντανό και σημαίνει με τρόπο αναγνωρίσιμο, κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό, θρησκευτικό, μέσα σε έναν κόσμο το ίδιο ζωντανό και σημαίνοντα». Η διακειμενικότητα εμφανίζεται έντονη σε αυτό το αφήγημα. Ένα έργο τέχνης αποτελεί απάντηση σε ένα έργο που προηγήθηκε. Η δημιουργία του Chen Jiang Hong βρίσκεται σε ανοιχτό διάλογο με την κουλτούρα της Κίνας, τον προφορικό πολιτισμό της, τους λόγιους και καλλιτέχνες του παρελθόντος, αλλά και με έννοιες, όπως η βία και η ειρήνη. Παράλληλα, το έργο συνομιλεί με έργα λόγου και εικόνων της αρχαίας και νεότερης εποχής, τα οποία έχουν κοινό θέμα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η «αιδώς και η φιλότις» αντιπαρατίθενται στην «έριδα και το νείκος», έννοιες σιωπηλά

αμετακίνητες στους ομηρικούς στίχους. Στο απώτερο μέλλον, ο διάλογος με έργα του πνεύματος θα συνεχιστεί. Καθώς ο Chen Jiang Hong συνειδητά προσεγγίζει το έργο του Han Gan, προτείνεται ο όρος διακειμενικότητα. Ο Chen Jiang Hong βασίζεται στο ζωγραφικό έργο του Han Gan και στο μύθο που το περιβάλλει, δηλαδή, ότι τα άλογα που πάντα ο καλλιτέχνης ζωγράφιζε δεμένα είχαν τη δυνατότητα να ζωντανεύουν. Η αναδημιουργία και η μεταμόρφωση του μύθου και, ταυτόχρονα, του ζωγραφικού έργου από έναν καλλιτέχνη χίλια τριακόσια χρόνια μετά είναι το ζήτημα που αναλύεται στο παρόν κείμενο. Τόσο ένας μύθος, όσο και τα έργα ενός ζωγράφου, αντιμετωπίζονται, σήμερα, ως κείμενα, ως πρακτικές λόγου ή σημασιοδοτικές πρακτικές.

Ο Chen Jiang Hong λειτουργεί φορέας της εθνικής ταυτότητας και του μακραιώνου πολιτισμού της Κίνας. Γεννήθηκε το 1963 στη χώρα του Κομφούκιου, βίωσε την πολιτιστική επανάσταση του Μάο Τσε Τουνγκ, σπούδασε στην Σχολή Καλών Τεχνών του Πεκίνου, αλλά στη συνέχεια μετοίκησε στο Παρίσι, όπου διαμένει από το 1987. Όπως κάθε διανοούμενος, ο Chen Jiang Hong έχει οργανικούς δεσμούς με την οικογένειά του, την κοινότητα και την εθνότητα στην οποία ανήκει. Έχει γεννηθεί σε μία χώρα με εθνική γλώσσα πλούσια και ισχυρή. Ο Said (1997: 46) γράφει ότι «τα κινεζικά (όπως και τα αραβικά) υπαγορεύουν μια πολύ ιδιαίτερη σχέση μεταξύ του σύγχρονου λόγου και των παλαιών –κατά κανόνα, πλουσιότατων- παραδόσεων». Η ίδια η ύπαρξη μιας εθνικής γλώσσας υποδηλώνει δεσμούς με την εθνική κοινότητα, καθώς και μια εθνική ταυτότητα του δημιουργού. Ο Said (1997) γράφει πως ο ρόλος των διανοούμενων συνίσταται στο να βοηθήσουν την εθνική κοινότητα να αποκτήσει μια εντονότερη και όσο το δυνατόν υψηλότερη αίσθηση της κοινής ταυτότητας. Ο Han Gan (706-783 μ.Χ.) το πράττει αυτό μέσω της ζωγραφικής του. Επιμένει να δημιουργεί εικόνες με θέμα το πολεμικό άλογο στην εποχή της δυναστείας Tang, το οποίο συμβόλιζε τη δύναμη και την αίγλη του αυτοκράτορα, επομένως το σθένος και τη δόξα του ίδιου του έθνους-κράτους. Ο Chen Jiang Hong αποδέχεται το ρόλο του διανοούμενου να επαναφέρει στην εθνική μνήμη όσα έργα τείνουν να λησμονηθούν. Η στιγμή της δημιουργίας είναι η κρίσιμη ώρα, καθώς τότε ο δημιουργός αποφασίζει με ποιες φωνές θα έρθει σε διάλογο φανερό ή καλά κρυμμένο και ποιους δημιουργούς, κοινωνικές ομάδες, έργα τέχνης θα ανασύρει από τη λήθη. Προσδιορίζει τα νοήματα και τα συναισθήματα που θα επιλέξει, για να αναμετρηθεί μαζί τους. Οι προθέσεις του δημιουργού αποκτούν υλικότητα, γίνονται ορατές.

Ο Han Gan, το ιστορικό πρόσωπο, έχει μία φυσική κλίση προς τη ζωγραφική και ιδιαίτερα στην απεικόνιση των αλόγων. Ακολουθεί μία μακρά πορεία μαθητείας, όπως, άλλωστε, συνήθιζαν οι λόγιοι αξιωματούχοι της δυναστείας Tang (618-907 μ.Χ.). Οι λόγιοι της περιόδου αυτής είχαν ως κύριο μέλημα τη διατήρηση των ηθικών και αισθητικών αξιών του παρελθόντος. Ένας πραγματικός καλλιτέχνης, όμως, σαν το νεαρό Han Gan, δεν αρκείται στις παραδοσιακές τεχνικές της ζωγραφικής. Όπως αναφέρει ο Acker (1974), ο καλλιτέχνης παρατηρεί τα άλογα στους αυτοκρατορικούς στάβλους προσπαθώντας να συλλάβει όχι μόνο την εξωτερική εμφάνιση της μορφής,

αλλά και την εσωτερική της ουσία, την ενέργειά της, τη δύναμη για τη ζωή, το πνεύμα της. Τόσο ο Han Gan, όσο και ο Chen Jiang Hong, αντιμετωπίζουν την πρόκληση της αφοσίωσης και της νομιμοφροσύνης με γενναιότητα. Υψώνουν την προσωπική τους φωνή, τη δική τους οπτική απέναντι στην εθνική παράδοση των εικόνων. Ο σύγχρονός μας διανοούμενος επιχειρεί μια νέα νοηματοδότηση του αρχαίου μύθου. Οι «φωνές» των αφηγηματικών ηρώων συνηχούν με αυτές των υπαρκτών ιστορικών προσώπων. Ο Chen Jiang Hong και ο Han Gan ως καλλιτέχνες αγωνίζονται να χειριστούν τις εντάσεις που τους δημιουργούν τα στοιχεία της ταυτότητας και της προσωπικότητάς τους. Οφείλουν να σεβαστούν την παράδοση της κινέζικης τέχνης και, παράλληλα, να της δώσουν ένα νέο νόημα. Αν και ο κινέζικος πολιτισμός διακρίνεται από μια ισχυρή τάση διατήρησης των παραδοσιακών αξιών και των κυρίαρχων συμβόλων, και οι δύο δημιουργοί αποφασίζουν να στηρίξουν την ανανεωτική πρότασή τους απέναντι στη «μνημειώδη γαλήνη και την απαραβίαστη μεγαλοπρέπεια της παράδοσης» (Said, 1997: 57).

Ο Chen Jiang Hong επιχειρεί μια πολιτισμική διάθλαση. Δομεί την προσωπική του ταυτότητα μέσω της δυναμικής σχέσης του με την κουλτούρα της πατρίδας του. Αν και η εγγραφή του μύθου στη συνείδηση του Chen Jiang Hong έχει γίνει σε γλώσσα κινεζική, ο ίδιος συγγράφει στα γαλλικά. Στη συνέχεια, τα βιβλία του μεταφράζονται σε πλήθος γλωσσών, ανάμεσά τους και η κινεζική. Αφηγείται στοιχεία του πολιτισμού που κουβαλά εντός του, καθώς ιστορεί, ταυτόχρονα, και την προσωπική του πορεία. Μεγάλωσε με στέρηση υλικών αγαθών την εποχή της πολιτιστικής επανάστασης του Μάο Τσε Τουνγκ, όπως αφηγείται στο βιβλίο του *“Mao and me”*, 2008. Αντίστοιχα, ο μικρός ήρωας στο βιβλίο *«Το μαγικό άλογο του Χαν Γκαν»* δεν είχε ούτε χαρτί ούτε χρώματα για να ζωγραφίσει. Ο παππούς και η γιαγιά τον στήριζαν με την αγάπη τους, όπως διηγείται σε συνέντευξή του. Στις ιστορίες του υπάρχουν ηλικιωμένοι χαρακτήρες που βοηθούν το μικρό πρωταγωνιστή να επιτύχει τους στόχους του. Μιλώντας σε δημοσιογράφο για τη ζωή του, τις εμπειρίες και τα βιβλία του εκμυστηρεύεται τα ερωτήματα που αέναα τον απασχολούν: «Τι είναι η ζωή; Πώς είναι να μεγαλώνεις; Τι είναι η παιδική ηλικία; Πώς γίνεται κάποιος άνθρωπος;» (L'ecole des loisirs, 2014, Un univers d' auteur). Προσδίδει ένα νέο νόημα στο ζωγραφικό έργο του Han Gan, καθώς επιλέγει γνωστούς πίνακές του ως πρότυπα (“A groom with horses”, “Night-Shining White”). Διατηρεί στην εθνική μνήμη των απανταχού Κινέζων το έργο του καλλιτέχνη. Διαλέγεται, συγχρόνως, με αυτό και μπολιάζει τη σύγχρονη ευρωπαϊκή εικονογράφηση της παιδικής λογοτεχνίας με ένα σπουδαίο έργο. Ο θρύλος του προφορικού πολιτισμού της Κίνας, καθώς και το ζωγραφικό έργο του Han Gan μεταφυτεύονται με περίσσεια προσοχή και σεβασμό από την κουλτούρα της Κίνας στην κουλτούρα όλης της οικουμένης. Οι δύο πρακτικές λόγου φορούν το άχρονο ένδυμα των ανθρωπιστικών αξιών και προβάλλουν αναγεννημένες για να ξεκινήσουν ένα νέο κύκλο στοχασμού. Άλλωστε, ο Bakhtine βεβαιώνει: «Τίποτε δεν πεθαίνει εντελώς. Κάθε νόημα θα γιορτάσει μια μέρα την αναγέννησή του», σχόλιο που αναφέρεται στην αιθιαλή νεότητα των έργων και των νοημάτων του απώτερου παρελθόντος (Καρατσινίδου, 2005: 104).

Ο Chen Jiang Hong και ο Han Gan προσπαθούν μέσα σε μια ροή πλήρους γίνεσθαι να δημιουργήσουν. Οι αξίες που εκφράζουν είναι διαφορετικές. Το άλγο του Han Gan, συμβολίζει τη στρατιωτική δύναμη και υπεροχή της κραταιής Κίνας των μέσων χρόνων. Το άλγο του παιδικού βιβλίου αλλάζει συνειδητά την πολεμοχαρή πορεία του παραδειγματίζοντας τους ανθρώπους. Οι δύο δημιουργοί χρησιμοποιούν, ωστόσο, την εικόνα ως αφήγημα για να χαράζουν τα νοήματα που επιλέγουν πάνω της. «Οι διηγήσεις αποτελούν τα μέσα με τα οποία οι αξίες αποκτούν συνοχή σε συγκεκριμένες περιστάσεις» (Holquist, 2014: 77). Ο πόλεμος, σύγκρουση υλικής μορφής, αποτελεί απόδειξη της έλλειψης μέτρου και σωφροσύνης του ανθρώπινου είδους. Συνάμα, προκαλεί τραύματα είτε απτά είτε άυλα. Ο καλλιτέχνης, ως οφείλει, υποδεικνύει μέσω του έργου του την επουλωτική, μεσολαβητική λειτουργία της Τέχνης. Το άλγο αλλάζοντας το βίο του, αυτοπροσδιορίζεται. Το καταγγελτικό του βλέμμα αναγκάζει τον πολεμιστή να αναρωτηθεί για τον σκοπό της δικής του ύπαρξης. Για τον Han Gan, όπως και για τον Chen Jiang Hong, η Τέχνη δεν είναι απλώς τρόπος ζωής, αλλά σκοπός ζωής.

Ο Τζιόβας (2014) περιγράφει ότι στις πολιτισμικές σπουδές διαμορφώθηκαν δύο βασικά παραδείγματα : το πολιτισμικό, το οποίο προτείνει την εκ νέου ανάγνωση ή αναδημιουργία του έργου από τον αναγνώστη-θεατή, και το δομικό, που εστιάζει στην οπτική θέασης που δημιουργείται για το υποκείμενο και την οποία καλείται να ενστερνιστεί. Οι εκπρόσωποι της πολιτισμικής τάσης μελετούν κυρίως προφορικές ιστορίες, ρεαλιστικά μυθιστορήματα, κείμενα εργατών, ενώ οι εκπρόσωποι της δομικής τάσης εστιάζουν σε πρωτοποριακά και λογοτεχνικά κείμενα. Ο Chen Jiang Hong, ως ένας εκφραστής της πολιτισμικής τάσης, μελέτησε τον εθνικό μύθο και το ζωγραφικό έργο του καλλιτέχνη Han Gan, στην προσπάθειά του να δώσει μια νέα προσωπική και, ταυτόχρονα, οικουμενική διάσταση στους θησαυρούς της κινέζικης κιβωτού έργων τέχνης. Γράφει ο Said (1997: 63). «Πιστεύω πως καθήκον του διανοουμένου είναι να επεκτείνει σε οικουμενικό επίπεδο τις διαστάσεις της κρίσης, να διευρύνει το ανθρώπινο πεδίο των δεινών μιας συγκεκριμένης φυλής ή ενός συγκεκριμένου έθνους και να συσχετίζει τα τελευταία με τα δεινά και τις εμπειρίες άλλων ανθρώπων».

Σε αυτό το σημείο, θα ήταν χρήσιμο να προβληθούν κάποια ποιητικά κείμενα της κινέζικης γραμματείας, τα οποία εκφράζουν αντιπολεμικά μηνύματα. Θεωρούμε πως ο απόηχος του ποιητικού έργου αυτής της περιόδου είναι παρών στη νέα νοηματοδότηση του μύθου του Han Gan. Η δυναστεία Tang θεωρείται ο χρυσός αιώνας της κινέζικης ποίησης. Στο αποκορύφωμα αυτής της λαμπρής περιόδου, τον 8ο αιώνα μ.Χ., έζησαν οι μεγαλύτεροι ποιητές της Κίνας. Με την εύνοια του αυτοκράτορα Ming, μαικήνα των γραμμάτων, έγραψαν ο Li Tai Po ο «θείος», ο Tu Fu ο «συνετός», ο Wang Wei ο «ζωγράφος» και άλλοι λιγότερο φημισμένοι (Ζήρας, 1982). Αν και ο Wang Wei μνημονεύεται στο σύγχρονο παραμύθι με την ιδιότητα του ως ζωγράφος, έχει γράψει ποιήματα πολύ κοντά στην πραγματική ζωή. Γνώριζε, συνάμα, τη γλώσσα της μουσικής. Μολονότι τα ποιητικά κείμενα της συγκεκριμένης περιόδου εκφράζουν προσωπικά βιώματα, συνδέονται κατά κανόνα και με τυπικές

καταστάσεις. Τα ακόλουθα ποιήματα αποτυπώνουν τους καημούς και τις σκέψεις, που προξενεί στους ανθρώπους ο πόλεμος.

- *Το τραγούδι της αναχώρησης του Tu Fu (712-770 μ.Χ.)*

«Οι άντρες φεύγουν για τον πόλεμο,

ζωσμένοι τόξα και φαρέτρες

μάνες, γυναίκες και παιδιά τους συνοδεύουν ποδαρόδρομο.

...Δεν είδατε κοντά στη λίμνη Κου-κου-νορ;

Κανείς δε μάζεψε τα κόκαλα π' ασπρίζουν.

Οι καινούριοι νεκροί σκιρτούν, οι παλιότεροι θλίβονται,

ακόμα και μες στη βροχή ακούγονται οι στεναγμοί τους.»

- *Το τραγούδι μιας φθινοπωριάτικης νύχτας του Li Tai Po (701-762 μ.Χ.)*

«...Στη Σμαραγδένια Πύλη σπρώχνει την καρδιά μου

τ' αγέρι του φθινοπώρου.

Αχ, πότε πια θα συντριφτεί τ' ασκέρι των Τατάρων,

να δω κι εγώ τον άντρα μου κοντά μου να γυρνά. »

- *Το τραγούδι του Λιαγκ Τσόου του Wang Han(8ος αιώνα)*

«...Μες στο πεδίο της μάχης

Θε να γείρω μεθυσμένος.

Μη γελάς:

Απ' τους παλιούς καιρούς

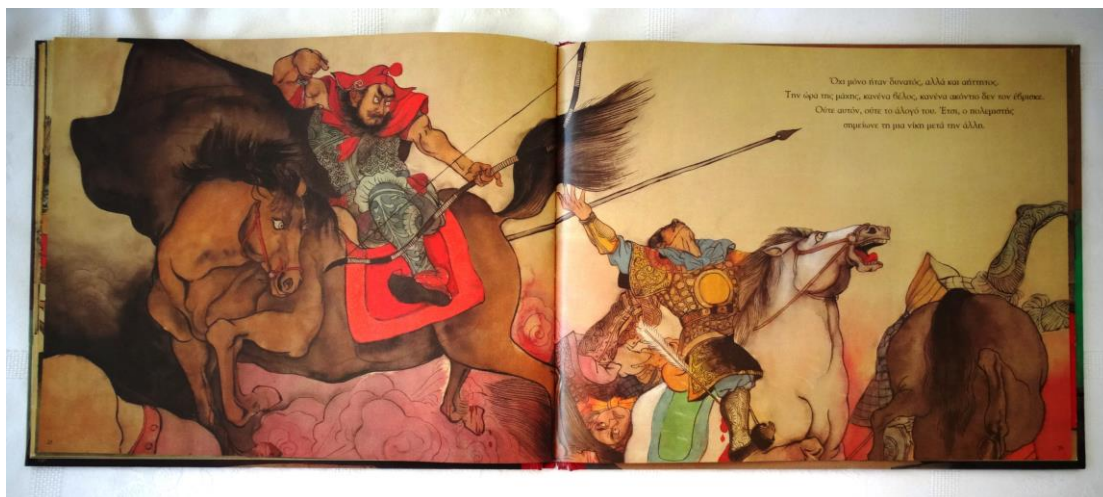
πόσοι γυρίζουν πίσω;»

Η κινεζική παράδοση θεωρεί πως η καλλιγραφία, η ποίηση και η ζωγραφική είναι τρεις τελειότητες που βρίσκονται σε ένα έργο τέχνης.

Ο Perry Nodelman (1992) υποστηρίζει πως η παιδική λογοτεχνία βρίσκεται στην τομή της παιδικής ηλικίας, των λαϊκών (popular) αναγνωσμάτων, του μύθου, της κουλτούρας, δηλαδή, στο σταυροδρόμι πολλών λόγων. Ακριβώς σ' αυτό το σημείο τοποθετούνται τα δύο κείμενα του Chen Jiang Hong, το λεκτικό και το οπτικό. Στο σύγχρονο έργο τέμνονται η ζωγραφική και λογοτεχνική παράδοση της Κίνας, οι μύθοι, η ιστορία, η αφήγηση της ατομικότητας του δημιουργού, οι ιδεολογικές επιλογές του, οι οικουμενικές αξίες, το νέο πλαίσιο της ζωής του, η

Γαλλία. Ένας ορατός λόγος στο βιβλίο «Το μαγικό άλογο του Χαν Γκαν» είναι η ζωγραφική παραγωγή έργων της κινεζικής τοπιογραφίας με σινική μελάνη και έργων, όπως “Emperor Taizong Receiving the Tibetan Envoy” του Yan Lieben, (600-673 μ.Χ.) και το έργο “Han Hizai Gives a Night Banquet” του Gu Hongzhong (907-960 μ.Χ.), τα οποία ο Chen Jiang Hong επιλέγει να «ξανα φωτίσει» ανασύροντάς τα από τη ζωγραφική κληρονομιά της Κίνας. Αξίζει να σημειωθεί, καταληκτικά, πως ο σύγχρονος καλλιτέχνης ακολουθεί τις τεχνικές των αρχαίων δασκάλων.

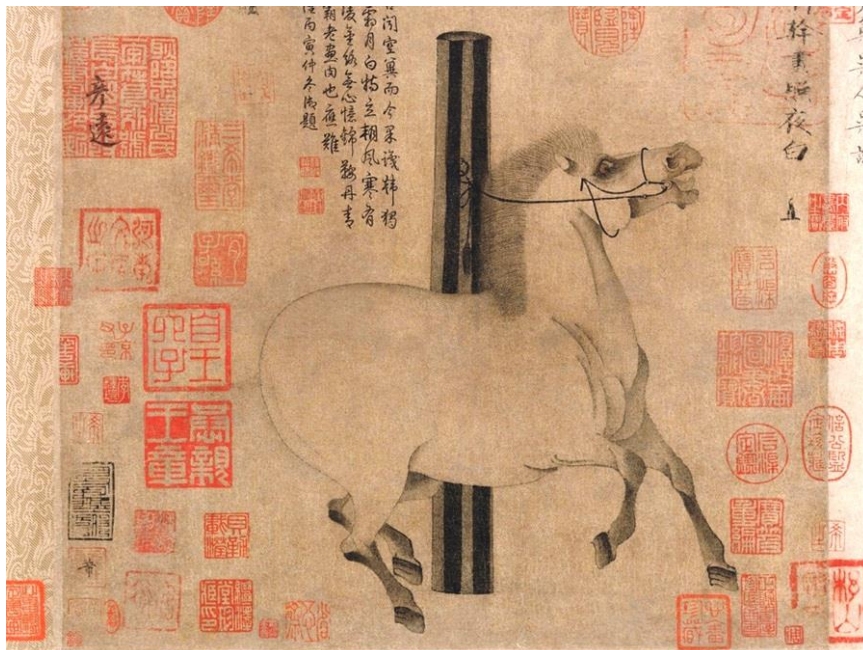
Η Li Guifang, δεύτερη γραμματέας της Πρεσβείας της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Ελλάδα, γράφει «ότι οι Κινέζοι συγγραφείς βιβλίων για παιδιά προσπαθούν να φυτεύουν μες στις αγνές καρδιές των παιδιών της νέας γενιάς την καλοσύνη και την τιμιότητα, ώστε να μεγαλώνουν με σταθερότητα, αισιοδοξία και υψηλό πνεύμα, για ν’ αφιερώνουν τις γνώσεις και τη δυναμικότητά τους στην υπόθεση της διαρκούς ειρήνης, της φιλίας ανάμεσα στους λαούς και της ευημερίας της ανθρωπότητας » (Li Guifang, 1987). Η κρίση της Guifang περιγράφει τις αξίες και το ιδεολογικό πλαίσιο που καθοδηγούν το στοχασμό και τις προθέσεις του Chen Jiang Hong.

Εικ. 1 Η σκηνή του πολέμου από το βιβλίο «Το Μαγικό Άλογο του Χαν Γκαν» του Chen Jiang Hong.

Εικ. 2 Η τελευταία σκηνή του βιβλίου, όπου απεικονίζεται ο ζωγράφος ντυμένος με λευκή ρόμπα και ο πολεμιστής, ο οποίος αντικρύζει το μαγικό άλογο του να έχει καταφύγει στην Τέχνη.

Εικ. 3 “Night-Shining White” – έργο του ζωγράφου Han Gan (8^{ος} αιώνας μ.Χ.)
<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1977.78>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Acker, William R. B. (Trans.). (1974). Some Tang and pre-Tang Texts on Chinese painting (Vol. 2, part 1.). Leiden, The Netherlands: Brill.
- Chen Jiang Hong (2008). Mao and me: The Little Red Guard. Brooklyn, New York: Enchanted Lion Books, 2008.

- Chen Jiang Hong (2009), Το μαγικό άλογο του Χαν Γκαν, μτφ. Κατερίνα Φράγκου, Αθήνα: Αερόστατο.
- Guifang, L. (1987). Η παιδική λογοτεχνία στην Κίνα. Στο: Χ. Σακελλαρίου (επιμ.), Επιθεώρηση παιδικής λογοτεχνίας. Αθήνα: Καστανιώτης. σελ. 224-228
- L' ecole des loisirs (2014). Un univers d'auteur : Chen Jiang Hong. [Video file]. Retrieved from <http://www.ecoledesloisirs.fr/recherche-videos>
- McDowell, M. (1973). “Fiction for children and adults: some essential differences”, Children’s Literature in Education, 4, p. 50-63.
- Nikolajeva, M. (1996). Children’s literature comes of age. London: Garland Publishing. p. 95-97
- Nodelman, P. (1992). The Pleasures of Children’s Literature. New York : Longman. p. 146-147
- Norton, D. (2007). Μέσα από τα μάτια ενός παιδιού (μτφ. Φ. Καπτσίκη, Σ. Καζαντζή). Αθήνα: Επίκεντρο. σελ. 302-303
- Said, E. (1994). Διανοούμενοι και εξουσία. Αθήνα : Scripta. σελ. 45-64
- Shavit, Zohar (1986). Poetics of children’s literature, University of Georgia Press, Athens, p. 33-42.
- Ζήρας, Α. (επιμ.). (1982). Κινέζικη Ποίηση. Αθήνα: Πλέθρον. σελ. 58, 75, 91, 54
- Holquist, M. (2014). “Διαλογικότητα: Ο Μπαχτίν και ο κόσμος του” (μτφ. Ι. Σταματάκη). Αθήνα : Gutenberg. σελ. 77
- Καρατσινίδου, Χ. (2005). Η αναγέννηση του νοήματος. Αθήνα : Ίνδικτος. σελ. 104
- Μπαχτίν, Μ. (1980). Προβλήματα Λογοτεχνίας και Αισθητικής. (Μτφ. Γ. Σπανός). Αθήνα : Πλέθρον. σελ. 51
- Τζιόβας, Δ. (2014). Κουλτούρα και Λογοτεχνία. Αθήνα : Πόλις. σελ 52-53